

В. М. Дереза,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економічного аналізу і фінансів,
Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1875-4743>
І. Є. Орловський,
магістрант кафедри економічного аналізу і фінансів,
Національний технічний університет "Дніпровська політехніка"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-7766-5717>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.23.208

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

V. Dereza,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department
of Economic Analysis and Finance, National Technical University "Dnipro Polytechnic"
I. Orlovskiy,
Graduate student of the Department of Economic Analysis and Finance, National Technical University "Dnipro Polytechnic"

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF LENDING ACTIVITIES OF THE BANKING SECTOR OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

У статті досліджено сутність категорії кредитної діяльності банківського сектору України в умовах воєнного стану та визначено ключові тенденції її трансформації під впливом підвищеної макроекономічної, фінансової та політичної нестабільності. Розкрито зміни в структурі корпоративного, споживчого та іпотечного кредитування, а також динаміку показників кредитного портфеля у 2022—2025 рр. Проаналізовано основні ризики, що впливають на кредитну активність банків, зокрема зростання неплатоспроможності позичальників, дефіцит ліквідності, порушення логістичних ланцюгів та вплив воєнних шоків. Значну увагу приділено ролі регуляторної політики НБУ, державних програм підтримки, цифровізації процесів кредитування та інструментів управління ризиками. Визначено фактори, що забезпечують стійкість банківської системи у період дії воєнного стану, та окреслено перспективи відновлення кредитного ринку після завершення активної фази війни.

The article explores the essence of lending activities within the banking sector of Ukraine under the conditions of martial law and provides a comprehensive analysis of the key transformations driven by increased economic, political, and financial instability. The study highlights fundamental structural shifts in corporate, consumer, and mortgage lending, emphasizing the contraction of lending volumes in 2022, the gradual recovery observed during 2023—2025, and the reorientation of banks toward less risky segments. Attention is paid to the influence of liquidity shortages, the deterioration of borrowers' creditworthiness, disruptions in supply chains, and the overall escalation of wartime risks on lending strategies, portfolio quality, and credit risk management practices. The article examines the regulatory decisions of the National Bank of Ukraine, particularly those related to monetary

easing, liquidity support instruments, capital adequacy requirements, and prudential supervision, all of which have played a crucial stabilizing role. Special emphasis is placed on state support programs, including targeted preferential lending initiatives such as "5-7-9%," which have helped maintain credit activity and support business survival during the crisis period. The study also underscores the significance of digital transformation in the banking sector, demonstrating how digital lending platforms, remote verification technologies, and automated risk assessment tools have contributed to operational sustainability and improved the efficiency of credit processes. Based on the obtained results, the article identifies the main challenges faced by Ukrainian banks in sustaining lending activity during wartime, including elevated credit risks, structural imbalances in loan portfolios, and the uncertainty of macroeconomic conditions. It also outlines conceptual directions for post-war recovery of the credit market, integrating regulatory mechanisms with market-based incentives to ensure long-term financial stability and stimulate economic growth in the reconstruction phase.

Ключові слова: кредитна діяльність, банківський сектор, воєнний стан, кредитний ринок, ризики кредитування, державні програми, НБУ, цифровізація.

Key words: lending activity, banking sector, martial law, credit market, credit risks, state support programs, NBU, digitalization.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Воєнний стан в Україні призвів до глибоких змін у функціонуванні банківської системи та суттєво вплинув на кредитну діяльність фінансових установ. Зростання ризиковості позичальників, обмеження ділової активності, руйнування інфраструктури та девальваційні коливання створили комплекс викликів, що вимагають наукового аналізу та переосмислення підходів до формування кредитної політики банків. Проблема забезпечення безперебійного кредитування бізнесу й населення набуває особливої ваги, оскільки є ключовою умовою підтримання економічної стійкості держави, стимулювання відновлення та збереження фінансової стабільності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців значну увагу приділено питанням кредитного ризику, структурним змінам у кредитних ринках та ролі банків у забезпеченні фінансової безпеки в кризові періоди. Дослідження українських авторів акцентують вплив воєнних ризиків на ліквідність банків, трансформацію кредитного портфеля та ефективність державних програм підтримки бізнесу. Зарубіжні науковці аналізують поведінку банківських систем у періоди шоків та роль регуляторних механізмів у мінімізації ризиків. Проте комплексний аналіз трансформації кредитної діяльності банків України саме під час воєнного стану залишається недостатньо висвітленим, що зумовлює необхідність подальшого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є узагальнення ключових тенденцій розвитку кредитної діяльності банківського сектору України в умовах воєнного стану та визначення основних факторів, що впливають на її динаміку й структуру. Завдання дослідження полягає у виявленні трансформацій кредитної політики банків, оцінюванні ролі державного регулювання та визначенні перспектив подальшого розвитку кредитного ринку у післявоєнний період. Для досягнення цієї мети проаналізовано динаміку обсягів кредитування, структуру кредитного портфеля та основні ризики, актуальні для української банківської системи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кредитний портфель банку відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стійкості, платоспроможності та прибутковості банківської установи. Він виступає основним джерелом формування процентних доходів, водночас є індикатором ефективності кредитної політики та якості управління ризиками. На думку І. Бланка, кредитний портфель банку — це "сукупність усіх наданих позик, згрупованих за певними ознаками для аналізу, контролю та управління" [1]. Подібної позиції дотримується Л. Примостка, яка зазначає, що "кредитний портфель є інтегрованим показником, що відображає масштаби та напрями кредитної діяльності банку, а також рівень диверсифікації та ризику" [2]. У наукових працях також зустрічаються уточнені визначення цих понять. Так, Р. Вайнієн [3] визначає кредит як "суму грошей, надану кредитною установою на умовах платності та строковості", а позику — як "економічні відносини

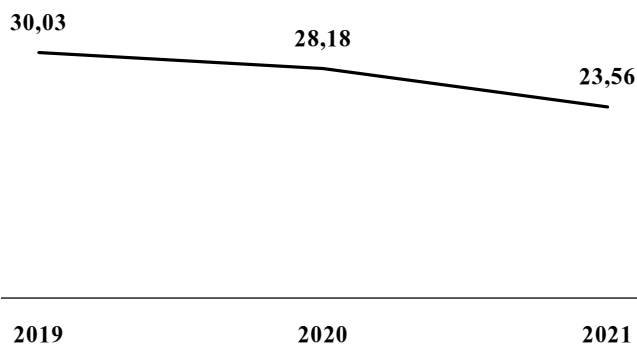

Рис. 1. Частка кредитів приватному сектору у ВВП у довоєнний період

тимчасового передання коштів чи речей з обов'язковим поверненням".

Питання розвитку кредитної діяльності банків, особливо оцінка якості кредитного портфеля та управління кредитними ризиками, досліджували різні вчені та аналітики. Офіційні аналітичні огляди Національного банку України систематично відображають зміни в динаміці кредитування, зокрема показники проблемних кредитів (NPL), які підскакують в періоди криз, і поступове покращення після стабілізації макроекономіки [4]. Також, річні фінансові звіти таких банків, як ПриватБанк, дають дані про структуру кредитного портфеля, зокрема співвідношення корпоративних, роздрібних, іпотечних позик, зміни умов кредитування й резервування у відповіді на підвищену ризиковість [5].

Державні програми підтримки кредитування, наприклад "Доступні кредити 5-7-9 %", також аналізуються аналітиками та урядовими публікаціями. Вони показують, що програма допомогла частково згладити падіння кредитної активності, особливо для малого і середнього бізнесу, але не всі категорії позичальників отримали рівні можливості [6].

Міжнародні організації (World Bank, EBRD) та аналітичні центри підкреслюють, що в умовах воєнного стану важливими стають фактори підтримки ліквідності, доступ до фінансування, стабільність нормативної бази та наявність державних гарантій. Ці джерела також вказують, що частина банківського сектору адаптує внутрішні механізми ризик-менеджменту, але емпіричних досліджень, які поєднують детальний аналіз даних банків (структура кредитів, NPL, зміни у термінах та ставках) із макростатистикою України за 2022—2024 роки, ще недостатньо [7].

Незважаючи на наявність зазначених публікацій, важливо відзначити, що вплив воєнного стану на кредитну активність розглядається у науковій літературі досить фрагментарно: більшість робіт зосереджуються або на макрооглядах (звітність НБУ, міжнародні оцінки), або на окремих аспектах (регулювання NPL, державні програми підтримки, практика окремих банків). Комплексні емпіричні дослідження, що систематично поєднують макростатистику, банківські звіти та оцінку ефективності державних інтервенцій у розрізі 2022—2024 рр., поки що зустрічаються рідше, що обґрунтовує потребу у подальших дослідженнях у вибраному нами напрямі.

До початку повномасштабного вторгнення 2022 року банківський сектор України перебував у фазі помірно-

го зростання кредитної активності, хоча цей розвиток супроводжувався як загальними позитивними тенденціями, так і системними викликами. Сприятливі макроекономічні умови, порівняно стабільна банківська система та політика Національного банку створювали відносно комфортне середовище для розширення кредитування реального сектору. За даними НБУ, банківська статистика охоплює всю мережу діючих банків і відображає ключові показники грошово-кредитної діяльності та структури активів (монетарна статистика, звітність банків) [8]. Одним з важливих показників раннього стану кредитування є частка кредитів приватному сектору в процентному відношенні до ВВП: у 2019 році цей показник склав приблизно 30,03 % (за даними Світового банку) [9]. Це означало, що банківська система досить активно залучала кошти для фінансування приватного сектору, хоча й далеко не на рівні високорозвинених фінансових ринків. Проте вже у 2020 році частка кредитів знизилася до 28,18 %, а у 2021 році — до 23,56 %. Така динаміка відображає поступове скорочення обсягів банківського кредитування щодо обсягів створеного ВВП (рис. 1).

Основними причинами цього зниження стали макроекономічна невизначеність та вплив пандемії COVID-19, яка спричинила зменшення інвестиційної активності підприємств і зниження попиту на кредити з боку бізнесу та населення. У 2020 році банки зіткнулися з підвищеними кредитними ризиками, що змусило їх посилити вимоги до позичальників і скоротити видачу нових позик. Одночасно, внаслідок карантинних обмежень, частина підприємств припинила або скоротила діяльність, що зменшило потребу у короткостроковому фінансуванні оборотного капіталу.

З боку регулятора, Національний банк України у цей період проводив політику помірного пом'якшення монетарних умов (зниження облікової ставки у 2020 р. до 6 %), однак це не призвело до значного поживлення кредитування через низький рівень довіри до фінансової системи та обережну поведінку банків у період невизначеності [10].

Крім того, на зниження співвідношення кредитів до ВВП вплинули структурні чинники, зокрема повільне зростання внутрішніх інвестицій і поступове очищення банківських балансів від проблемних активів, що зменшило загальний кредитний портфель. Також у 2021 році спостерігалось прискорення номінального зростання ВВП за рахунок інфляційних процесів, що автоматично зменшило частку кредитів у його структурі [11].

Кредитування в національній валюті демонструвало стійкість: наприклад, у I кварталі 2021 року банки повідомляли про зростання чистих гривневих кредитів фізичним особам на 6,0 % р/р, та близько 8,2 % до попереднього рівня. Це свідчить про активізацію внутрішнього попиту в сегменті роздрібного кредитування.

Ще один сегмент, який демонстрував помітну динаміку — іпотечне кредитування. Наприклад, у I кварталі 2021 року банки повідомили, що видали 750 іпотечних кредитів загальною сумою 577,4 млн грн, що означало зростання обсягів порівняно з попередніми періодами; цей ріст стався як порівняно до попереднього місяця, так і в річному коригованому показнику (опитування банків) [12]. При цьому частка кредитів на купівлю житла на вторинному ринку становила більшу частину (понад 80 %) нових іпотечних договорів.

Хоч кредитна діяльність демонструвала поступове зростання, у фінансовому секторі все виразніше проявлялися ознаки ризиків і певного загальмування динаміки. Уже в довоєнний період банківська система функціонувала в умовах макроекономічної нестабільності, посилення інфляційного тиску та валютних коливань. Як показано на рис. 2, упродовж 2019—2021 років Національний банк України здійснював активне коригування облікової ставки залежно від економічної ситуації: з високих 18 % на початку 2019 року вона поступово знижувалася до мінімальних 6 % у 2020 році, що стимулювало кредитування та ділову активність.

Однак уже у 2021 році спостерігався зворотний тренд — під впливом інфляційних процесів і зовнішньоекономічних ризиків НБУ змушений був підвищити ставку до 9 %. Це рішення, за даними звіту НБУ за 2021 рік, створювало додатковий тиск на процентні ставки за кредитами та підвищувало вартість запозичень, водночас сигналізуючи про обережність монетарної політики перед настанням кризових подій [10].

Крім того, структура активів банків залишалася досить консервативною: висока частка державних і безпечних інструментів, обмежена частина ризикових кредитів, і відносно невеликий рівень кредитів на інвестиції з довгими строками. У моніторингових публікаціях також наголошується, що банки використовували резерви з прибуткових статей для покриття потенційних збитків, намагалися підтримувати помірні обсяги нових кредитів з урахуванням оцінок ризику. У звітах НБУ зазначається, що навіть у періоди конкуренції банки зберігали обережність у кредитуванні та надавали перевагу збереженню якості портфеля. Найбільшими банками за рівнем активів та зобов'язань у 2019 році були "ПриватБанк", "Ощадбанк", "Укресімбанк", "Райффайзен Банк", "Укргазбанк", "Сенс Банк" та "ПУМБ".

Отже, період до війни характеризувався зростанням кредитної активності, помірним збільшенням кредитування населення й бізнесу, активізацією іпотечного сегмента й одночасним присутністю ризиків — зростання частки непрацюючих кредитів, потреба адаптації до макроекономічних змін та консервативна політика банків. Саме цей фон дає основу для порівняння з періодом війни, щоб виявити ті перетворення, які відбулися з кредитною діяльністю.

З початком повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року банки в Україні опинилися у надзвичайно складному становищі. Різне зниження кредитування стало однією з перших реакцій ринку на нові ризики. Невизначеність через бойові дії, руйнування інфраструктури, збоїв в логістичних каналах, а також ризик неповернення кредитів — усе це провокувало банківські установи на перегляд внутрішніх стратегій та скорочення видачі нових позик.

Одним із проявів таких змін стало замороження частини кредитних програм. Програми, які ще у 2021 році мали високий рівень довіри серед бізнесу та населення, у 2022-му або призупинилися, або виконувалися в

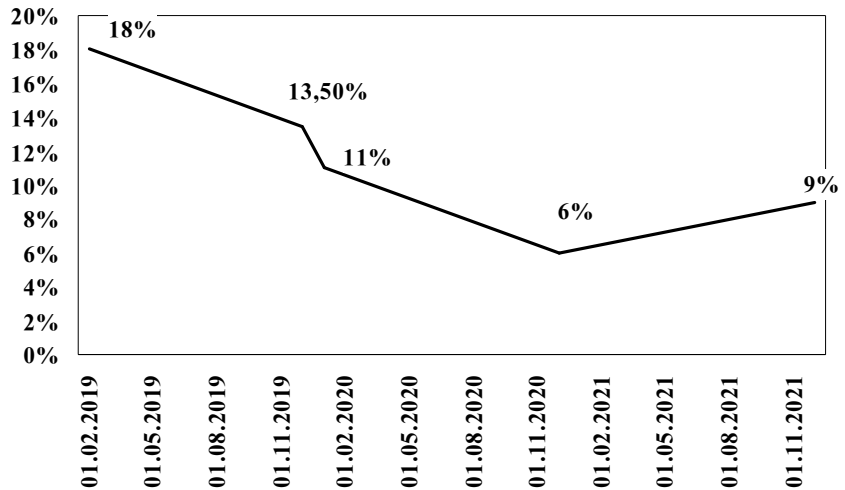

Рис. 2. Динаміка облікової ставки у довоєнний період

Таблиця 1. Найбільші банки України станом на грудень 2019 року за рівнем активів та зобов'язань

Банк	Активи	Зобов'язання
ПриватБанк	450826,7	171311,83
Ощадбанк	141543,6	103989,51
Укресімбанк	89907,65	99599,18
Райффайзен банк	65162,29	50543,38
Укргазбанк	58569,18	54216,04
Сенс Банк	44430,59	34951,23
ПУМБ	39990,85	25372,78

обмеженому режимі. Банки почали віддавати перевагу короткостроковим кредитам та рефінансуванню діючої заборгованості, щоб мінімізувати ризики ліквідності та зменшити потенційні збитки у випадках неплатоспроможних позичальників.

Ще один характерний ефект — це зростання частки проблемних кредитів (NPL) і необхідність реструктуризації заборгованості. Через воєнні дії багато позичальників або бізнесів опинилися у вимушених обставинах: втрати активів, зупинки виробництва чи мінімальні доходи. Це змусило банки активніше працювати з реструктуризацією позик, вводити мораторії, погоджувати нові графіки платежів, що позначилося на якості кредитного портфеля.

Водночас банківський сектор в умовах війни стримувався ризиком втрати ліквідності. Для збереження платоспроможності і здатності обслуговувати депозити та кредити, банки використовували підтримку регулятора. НБУ надав рефінансування банкам, змінив умови ліквідності, вводив адміністративні та регуляторні заходи, які дозволяли зменшити навантаження, звільнити банки від деяких регуляторних зобов'язань чи відтермінувати їх виконання. У щорічному звіті Національного банку за 2022 рік зазначається, що одним з пріоритетів була стабілізація фінансової системи через підтримку ліквідності і забезпечення безперебійної роботи платіжної інфраструктури попри війну [13].

Також, як свідчать дані НБУ, банківська система у 2022 році мала рекордно високий рівень ліквідності, що частково було наслідком дії заходів регулятора та обмежень на виведення капіталу чи іноземної валюти. Наприклад, з 5 листопада 2022 року були внесені зміни до

Таблиця 2. Динаміка обсягів кредитування

Період	Фізичні особи-підприємці	Нефінансові корпорації	Фінансові корпорації
2019	6294	744648	9577
2020	6900	724157	5701
2021	11808	752324	9644
2022	11210	754371	6809
2023	13929	735295	7358
2024	17528	782219	19448
Серпень 2025	21559	869723	37561

умов рефінансування, зокрема було зупинено видачу рефінансування без застави, а банки мали доступ лише до забезпеченого рефінансування. Після 2022 обсяги кредитування почали тільки зростати [8, 14].

Дані табл. 2 свідчать про суттєві зміни у структурі та динаміці кредитування різних секторів економіки протягом 2019—2025 років. У період до початку повномасштабної війни (2019—2021 рр.) обсяги кредитування залишалися відносно стабільними, що було зумовлено поступовим відновленням економічної активності після кризи 2014—2015 років та стабільною монетарною політикою НБУ.

Проте навіть у цей час спостерігалася помірна волатильність кредитів нефінансовим корпораціям, обсяги яких у 2019 році становили 744 648 млн грн, а у 2021 році — 752 324 млн грн, тобто зростання лише на 1%. Це свідчить про обережність банків у корпоративному кредитуванні через ризики, пов'язані з інвестиційним середовищем та обмеженою довірою бізнесу до фінансових установ.

Кредитування фізичних осіб-підприємців (ФОП) у довоєнний період демонструвало стабільне зростання: з 6 294 млн грн у 2019 році до 11 808 млн грн у 2021 році (+88%) (див. рис.3). Цей сегмент став одним із найдинамічніших, адже банки активно розвивали програми для малого бізнесу, у тому числі завдяки державним ініціативам — наприклад, програмі "5-7-9 %".

Ситуація докорінно змінилася після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році. Незважаючи на складні умови, загальний обсяг кредитування нефінансових корпорацій не зазнав різкого падіння — він навіть дещо зріс (з 752 324 млн грн у 2021 році до 754 371 млн грн у 2022 році, +0,3%). Це пояснюється тим, що банки продовжували фінансування стратегічно важливих галузей, а також реалізацію державних програм підтрим-

ки бізнесу. Водночас для ФОП і фінансових корпорацій спостерігалось скорочення кредитних обсягів: відповідно на 5% і 29%, що відображає ризики неповернення та переорієнтацію банків на збереження ліквідності.

У 2023 році тенденція частково стабілізувалася. Кредити нефінансовим корпораціям скоротилися на 2,5%, тоді як для ФОП і фінансових корпорацій зафіксовано відновлення: +24% і +8% відповідно. Це може свідчити про адаптацію банківського сектору до воєнних умов і поступове повернення до активної кредитної діяльності.

У 2024 році ринок продемонстрував більш виражене поживлення. Кредити нефінансовим корпораціям зросли на 6,4%, а фінансовим — утричі (з 7 358 млн грн до 19 448 млн грн). Це зростання зумовлено відновленням міжбанківських операцій, підвищенням довіри до фінансової системи та зростанням попиту на капітал для відбудови економіки.

Особливо показовим є стан на серпень 2025 року, коли обсяг кредитування нефінансових корпорацій досяг 869 723 млн грн, що є найвищим значенням за весь період спостереження. ФОП отримали 21 559 млн грн кредитів (+23% до 2024 р.), а фінансові корпорації — 37 561 млн грн (+93%).

Отже, попри глибокий шок у 2022 році, банківський сектор продемонстрував здатність до адаптації. Нині, у 2025 році, можна говорити про початок фази кредитного відновлення, яке, втім, значною мірою базується на державних гарантіях, програмах пільгового кредитування та підтримці з боку НБУ.

На прикладі найбільшого банку країни — АТ КБ "ПриватБанк" можемо спостерігати, як змінювались найбільш пріоритетні галузі кредитування за період 2021-2024 рр табл. 3 [15].

Отже, аналіз структури кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк" за галузями економіки свідчить про суттєві структурні зрушення у 2021-2024 рр. Найбільшу питому вагу традиційно займає роздрібна торгівля — 36,78 % у 2024 р., хоча її частка дещо зменшилась порівняно з довоєнним 2021 р. (56,12 %), що пояснюється перерозподілом кредитних ресурсів на користь інших галузей, насамперед сільського господарства та операцій з нерухомістю. Частка кредитів у сільське господарство зросла з 2,02 % у 2021 р. до 3,72 % у 2024 р., що свідчить про адаптацію банку до стратегічних потреб національної економіки під час війни. Також помітно

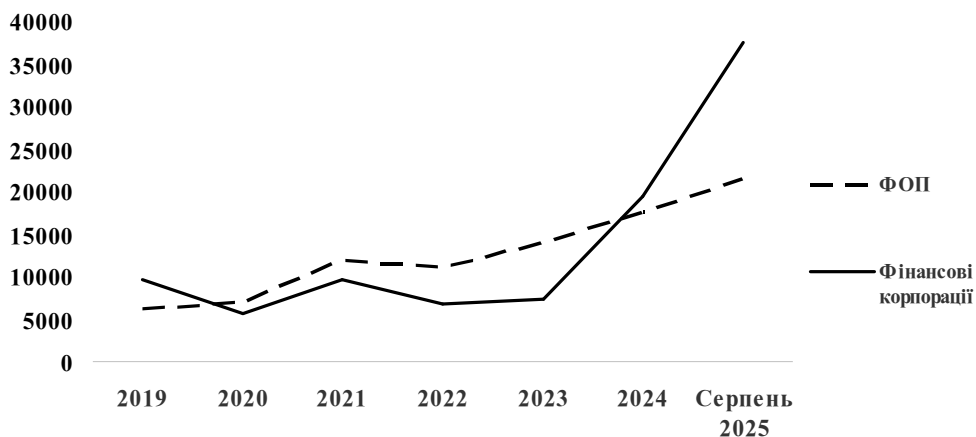

Рис. 3. Динаміка обсягів кредитування ФОП і фінансових корпорацій

зросли обсяги кредитування виробництва машин та устаткування (з 343,9 млн грн у 2021 р. до 2 501 млн грн у 2024 р.), що відображає прагнення банку підтримувати галузі, пов'язані з відновленням інфраструктури та промисловим виробництвом.

Зменшення частки кредитів у роздрібній торгівлі та оптовій торгівлі у 2023—2024 рр. може свідчити про зміну споживчої поведінки населення та зниження пла-

Таблиця 3. Розподіл кредитного портфеля АТ КБ "ПриватБанк"

Економічна діяльність	2024	%	2023	%	2022	%	2021	%
Сільське господарство	10542	3,72	12547,78	4,61	12781,43	5,13	3590,9	2,02%
Виробництво харчових продуктів	1321	0,47	986,85	0,36	724,49	0,29	321,3	0,18
Виробництво паперових виробів	293	0,10	324,54	0,12	306,97	0,12	209,7	0,12
Виробництво машин і устаткування	2501	0,88	468,30	0,17	401,70	0,16	343,9	0,19
Виробництво меблів	193	0,07	252,08	0,09	176,32	0,07	128,1	0,07
Будівництво будівель	7600	2,68	6139,65	2,26	6070,42	2,43	5856,0	3,29
Спеціалізовані будівельні роботи	3518	1,24	3316,13	1,22	3237,84	1,30	3307,7	1,86
Оптова торгівля	39082	13,79	36045,98	13,2	33942,14	13,6	33920,5	19,06
Роздрібна торгівля	104213,3	36,78	96820,59	35,6	96364,54	38,6	99856,8	56,12
Складське господарство	4912,5	1,73	5397,58	1,99	4776,01	1,92	4683,5	2,63
Надання фінансових послуг	584	0,21	1458,94	0,54	0,002	0,00	0,7	0,00
Операції з нерухомим майном	16686	5,89	14909,75	5,48	14607,63	5,86	10098,0	5,67
Оренда, прокат, лізинг	5135	1,81	5228,29	1,92	5160,95	2,07	4992,8	2,81
Для фізичних осіб	86737	30,6	88009,89	32,3	70836,48	28,4	10639	5,98
Усього (з перерахованих статей)	283317,8	100	271906,34	100	249386,9	100	177948,9	100

тоспроможності домогосподарств унаслідок воєнних дій. Водночас активізація кредитування у секторах нерухомості, будівництва та фінансових послуг підтверджує тенденцію до поступового відновлення економічної активності.

Узагальнюючи, можна зазначити, що подібні тенденції спостерігаються не лише у ПриватБанку, а й у банківській системі України загалом. У більшості провідних фінансових установ відбувається перерозподіл кредитних ресурсів від споживчих кредитів до корпоративного сектору, зокрема в аграрну, промислову та будівельну сфери. Це свідчить про стратегічну переорієнтацію банків на підтримку реального сектору економіки, що є ключовим чинником відновлення фінансової стійкості держави в умовах воєнного стану.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Проведене дослідження дозволило комплексно оцінити динаміку та особливості розвитку кредитної діяльності банківського сектору України у 2019—2025 роках, із виокремленням періоду дії воєнного стану. Аналіз показав, що кредитна активність до 2022 року характеризувалася поступовим зростанням після кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Водночас, навіть у довоєнний період, у структурі кредитних операцій проявлялися ризики — зростання облікової ставки, інфляційний тиск, підвищення вимог до резервування та за-

гальне уповільнення інвестиційної динаміки.

Початок повномасштабної війни в лютому 2022 року став серйозним шоком для банківської системи. Внаслідок високої невизначеності, втрати частини активів на окупованих територіях, ризиків неповернення позик і зниження платоспроможності клієнтів спостерігалось різке скорочення нових кредитних видач. Багато банків тимчасово заморозили програми споживчого та корпоративного кредитування, переорієнтувавшись на підтримку ліквідності, короткострокові кредити, програми рефінансування та реструктуризацію заборгованості.

Попри складні умови, завдяки ефективній монетарній політиці Національного банку України та державним антикризовим заходам, банківська система зберегла фінансову стійкість і ліквідність. Програми державного стимулювання підтримали малий і середній бізнес, що дозволило поступово відновлювати кредитну активність уже в 2023—2024 роках. Так, за даними ПриватБанку, обсяги кредитування фізичних осіб-підприємців зросли з 11,2 млрд грн у

2022 році до 17,5 млрд грн у 2024 році, а станом на серпень 2025 року сягнули 21,6 млрд грн. Це свідчить про поживалення підприємницької ініціативи навіть в умовах воєнної економіки.

Кредитування нефінансових корпорацій демонструє відносну стабільність, хоча рівень ризику залишається підвищеним через коливання валютного курсу, логістичні труднощі та скорочення інвестиційної активності. Фінансові корпорації, навпаки, у 2024—2025 роках активізували свою діяльність, що вказує на поступове відновлення міжбанківської взаємодії та довіри у фінансовому секторі.

Таким чином, тенденції, спостережені на прикладі ПриватБанку, мають системний характер і відображають загальний стан банківського сектору України. Усі провідні банки країни адаптувалися до воєнних умов, розвиваючи дистанційні сервіси, впроваджуючи нові моделі ризик-менеджменту та фокусуючись на підтримці реального сектору економіки. Зростання обсягів кредитування у 2023—2025 роках свідчить про поступову стабілізацію та відновлення довіри до банківської системи.

Отже, можна зробити висновок, що, незважаючи на руйнівний вплив війни, банківська система України довела свою стійкість і здатність виконувати базові функції фінансового посередництва. Кредитна діяльність поступово переходить із фази виживання у фазу відновлення, стаючи важливим інструментом підтримки економічної стійкості, бізнес-ініціатив та післявоєнного відновлення держави.

Література:

1. Бланк І. А. Управління банківськими ризиками. Київ: Ніка-Центр, 2019. 512 с.
2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банках. Київ: КНЕУ, 2020. 468 с.
3. Vainiene R. Credit and Loan Agreements: Comparative Study. Warsaw: PWN, 2018. 280 p.
4. Національний банк України. Banking Sector Review | November 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-11_eng.pdf (дата звернення: 14.11.2025).
5. АТ КБ "ПриватБанк". Окрема фінансова звітність з незалежним аудиторським звітом за 2023 рік. URL: <https://static.privatbank.ua/files/ConsolidatedFinZvit2024.pdf> (дата звернення: 10.11.2025).
6. Міністерство фінансів України. Програма "Доступні кредити 5-7-9%": результати реалізації. URL: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_zh_chas_dii_voennogo_stanu_pidpriiemtsi_otrimali_60_317_kreditiv_na_2375_mlrld_grn_zh_programoiu_dostupni_krediti_5-7-9-4780 (дата звернення: 18.11.2025).
7. Світовий банк. Підґрунтя для відновлення України в умовах війни (2023). URL: <https://www.worldbank.org/en/results/2023/11/30/the-world-bank-and-ukraine-laying-the-groundwork-for-reconstruction-in-the-midst-of-war> (дата звернення: 12.11.2025).
8. Національний банк України. Статистика НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbustatistic> (дата звернення: 06.11.2025).
9. Світовий банк. Domestic credit to private sector (% of GDP). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/FS.AST.PRVT.GD.ZS> (дата звернення: 05.11.2025).
10. Національний банк України. Динаміка облікової ставки НБУ (2020-2021 рр.). Київ: Офіційний сайт НБУ, 2022. URL: <https://bank.gov.ua/monetary/stages> (дата звернення: 07.11.2025).
11. Мінфін. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 11.11.2025).
12. Національний банк України. Опитування банків щодо іпотечного кредитування (2021). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/v-2021-rotsi-banki-vidali-hipotek-na-8-mlrd-grn> (дата звернення: 09.11.2025).
13. Національний банк України. Річний звіт НБУ за 2022 рік: збереження макроекономічної стабільності та довіри громадян. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-nbu-za-2022-rik-zberejennya-makrofinansovoyi-stabilnosti-ta-doviri-gromadyan-popri-bezpretsedentni-viprobuвання-viynoyu> (дата звернення: 19.11.2025).
14. Національний банк України. Новини НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyaksheno-nizku-valyutnih-obmejen-ta-z-oglyadu-na-rekordnu-likvidnist-bankivskoyi-sistemi-zmineno-umovi-nadannya-refinansuvannya-bankam> (дата звернення: 15.11.2025).
15. АТ КБ "ПриватБанк". Офіційний сайт. URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 08.11.2025).
2. Prymostka, L.O. (2020), Finansovyi menedzhment u bankakh [Financial Management in Banks], KNEU, Kyiv, Ukraine.
3. Vainiene, R. (2018), Credit and Loan Agreements: Comparative Study, PWN, Warsaw, Poland.
4. National Bank of Ukraine (2024), "Banking Sector Review | November 2024", available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2024-11_eng.pdf (Accessed 14 November 2025).
5. JSC CB "PrivatBank" (2024), "Separate Financial Statements with Independent Auditor's Report for 2023", available at: <https://static.privatbank.ua/files/ConsolidatedFinZvit2024.pdf> (Accessed 10 November 2025).
6. Ministry of Finance of Ukraine (2024), "Affordable Loans 5-7-9% Program: Implementation Results", available at: https://mof.gov.ua/uk/news/minfin_zh_chas_dii_voennogo_stanu_pidpriiemtsi_otrimali_60_317_kreditiv_na_2375_mlrld_grn_zh_programoiu_dostupni_krediti_5-7-9-4780 (Accessed 18 November 2025).
7. World Bank (2023), "Laying the Groundwork for Ukraine's Reconstruction in the Midst of War", available at: <https://www.worldbank.org/en/results/2023/11/30/the-world-bank-and-ukraine-laying-the-groundwork-for-reconstruction-in-the-midst-of-war> (Accessed 12 November 2025).
8. National Bank of Ukraine (2024), "NBU Statistics", available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/nbustatistic> (Accessed 6 November 2025).
9. World Bank (2024), "Domestic Credit to Private Sector (% of GDP)", available at: <https://data.worldbank.org/indicator/FS.AST.PRVT.GD.ZS> (Accessed 5 November 2025).
10. National Bank of Ukraine (2022), "Dynamics of the NBU Discount Rate (2020-2021)", available at: <https://bank.gov.ua/monetary/stages> (Accessed 7 November 2025).
11. Ministry of Finance of Ukraine (2024), "Gross Domestic Product (GDP) in Ukraine", available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (Accessed 11 November 2025).
12. National Bank of Ukraine (2021), "Survey of Banks on Mortgage Lending", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/v-2021-rotsi-banki-vidali-hipotek-na-8-mlrd-grn> (Accessed 9 November 2025).
13. National Bank of Ukraine (2022), "NBU Annual Report 2022: Maintaining Macroeconomic Stability and Public Confidence Despite Unprecedented Challenges of War", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-nbu-za-2022-rik-zberejennya-makrofinansovoyi-stabilnosti-ta-doviri-gromadyan-popri-bezpretsedentni-viprobuвання-viynoyu> (Accessed 19 November 2025).
14. National Bank of Ukraine (2024), "NBU News: Easing of Currency Restrictions and Refinancing Conditions Adjustment", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pomyaksheno-nizku-valyutnih-obmejen-ta-z-oglyadu-na-rekordnu-likvidnist-bankivskoyi-sistemi-zmineno-umovi-nadannya-refinansuvannya-bankam> (Accessed 15 November 2025).
15. JSC CB "PrivatBank" (2024), "Official Website", available at: <https://privatbank.ua/> (Accessed 8 November 2025).

Стаття надійшла до редакції 28.11.2025 р.